

НОВА ЧИТАЊА ЗЛАТЕ КОЦИЋ

Поезија Злате Коцић: зборник радова, ур. Светлана Шеатовић и Александра Пауновић, Задужбина „Десанка Максимовић” – Институт за књижевност и уметност, Београд 2025

Зборник радова са научног скупа о поезији Злате Коцић, лауреата награде „Десанка Максимовић” за 2023. годину, одржаног у Београду 5. децембра 2024. године, уредиле су научна саветница др Светлана Шеатовић и научна сарадница др Александра Пауновић, а сарадњом Задужбине „Десанка Максимовић”, Института за књижевност и уметност у Београду и Народне библиотеке Србије објављен је као 41. књига у оквиру Десанкиних мајских разговора. Песникиња Злата Коцић, добитница награде „Десанка Максимовић” за укупан допринос српској поезији, својим разноврсним песничким, есејистичким и преводилачким радом са руског и на руски језик обележила је српску културу и књижевност у другој половини 20. и у 21. веку. Поезија јој је превођена на многе језике и добитница је бројних угледних песничких награда. Њеном књижевном делу до овога издања посвећено је четири зборника радова (*Поезија Злате Коцић* (Матица српска, 2006), *Злате Коцић, њени песникиња* (Краљево, 2007), *Злате Коцић, добитница Дисове награде* (Чачак, број 48/2017), *Злате Коцић: славуји, љиљани, лесџве* (Грачаница, 2019)) и једна докторска дисертација („Културна поетика паганског, хришћанског и личног идентитета у поезији Драгиње Урошевић, Даринке Јеврић и Злате Коцић”), коју је Јелена Ђорђевић одбранила 2022. на Филолошком факултету у Београду. Овај зборник радова свестраним критичким увидима допуниће и надоградити разумевање богате песничке имажинације Злате Коцић утемељене на антрополошком, религијском и културноисторијском доживљају, те контекстуализовати њено песništво, одликовано херметичношћу и сакралношћу поетског језика и високе ерудиције, унутар поетичко-естетичких мена савремене српске поезије, као што ће и проблематизовати, односно књижевнонаучно аргументовати досадашње исходе рецепције о делу поетесе.

Прва целина зборника садржи теопоетска тумачења о: интертекстуалној и поетичко-естетичкој спреси поезије Злате Коцић и византијске естетике, српским средњовековним узорима, као и модерним утицајима, уз указивање на поступак поетике центона (Милан Громовић, „Воздицаемо море: Злата Коцић и византијска естетика”); поетско-молитвеном искуству Оченаша у песничтву Злате Коцић које ће показати да је Господња молитва оквир њеног песничко-хришћанског израза (Ђорђе М. Ђурђевић, „Поетско-молитвено искуство Оченаша у песничтву Злате Коцић”); библијском подтексту збирке песама *Мелод на води*, особеном библијском ходочашћу Злате Коцић, те посезању за традиционалним

које се поставља у више сфере постојања са тенденцијом стапања хоризоната у јединствену песничку слику саборности и свепрожимања (Марија Благојевић, „Библијско ходочашће у Мелоду на води Злате Коцић”); тематској усмерености на однос божанског и човечанског принципа, као и симболичким слојевима песничке књиге *Ваздушне фреске* (Стеван Јовићевић, „Живописање духа: један поглед на песничку књигу *Ваздушне фреске* Злате Коцић”).

Читања у компаративном кључу доноси друга целина зборника: представља се руски књижевни интертекст у песничком делу Злате Коцић с фокусом на Ф. М. Достојевског, Марину Цветајеву и Јелену Шварц (Ениса Успенски, „Руска класика у поетском свету Злате Коцић”); однос српске и руске песникиње на пољу преводилачке поетике, позиције тумача и с аспекта поетичких сличности (Јелена Марићевић Балаћ, Лазар Букумировић, „Злата Коцић и Марина Цветајева”); екокритичко читање песничког текста у контексту концепта православне екологије, књижевна зоологија и ботаника (Урош З. Ђурковић, „Прилог екокритичком читању збирке *Бело љуле* Злате Коцић”); тематска и значењска повезаност поезије двеју српских песникиња на пољу флоралних мотива (Маша Ј. Петровић, „Симболика фитосвета: компаративно читање поезије Десанке Максимовић и Злате Коцић”).

У радовима треће целине зборника пажња је усмерена на појединачне поетичке елементе, па се тако указује на: присутност различитих модалитета игре у песничкој књизи *Биберче* Злате Коцић, полазећи од чињенице да игра има своју логику, али да суштински почива на заумној основи, те да је тиме у дубоком сагласју са играционалном поетиком књиге која се темељи на игроликом откривању и измицању смисла (Владимир М. Вукомановић Растегорац, „Игра и смисао у *Биберчећу* Злате Коцић”); песничко-филозофско-религијски третман руку у текстовима две песничке књиге (Оља Василева, „Ритам руку у књигама *Грумен* и *Галјал* Злате Коцић”); појам завичаја експликацијом географског завичаја и завичајне баштине, те везе између њене поезије и културног контекста завичајног простора из којег долази (Милица Д. Миленковић, „Завичај и завичајно(ст) у поезији Злате Коцић”).

У прилозима четврте целине истражују се: поетизација искуства модернитета указивањем на хетерогену интерпретацију социокултурног, хуманог искуства и флуидног идентитета лирског субјекта као на важне чиниоце мистично-религиозне наративизације поетског дела (Јелена Милић, „Заврти до смрти: искуство модернитета у поезији Злате Коцић”); обликовање фигуре мајке у песникињином делу (Теодора Савић, „Мајка као космогонијски прапочетак у поезији Злате Коцић”); генеза и ефекат запитаности у делу Злате Коцић, обликована у поетском луку од *Клојке за сенку* (1982) до *Грумена* (2020) (Растко Лончар, „Поетика запитаности у песништву Злате Коцић”).

Напоследку, предочена је селективна библиографија ове значајне и вишеструко награђиване српске песникиње. Надасве, зборник који доноси нова читања и разумевања песничке поетике Злате Коцић у смелој и виспреној повезници са савременом естетичком, књижевнотеоријском, књижевнофилозофском, лингвостилистичком и теопоетском мишљу, као и у новим компаративним расветљавањима, дело ове потпуно јединствене поетесе, уз сва поменута досадашња тумачења, приближиће читалачкој публици и начинити њена стваралачка начела луциднијим, али и интригантнијим. Зборник радова *Поезија Злате Коцић* пружа иновативна сагледавања у четрнаест радова, а уједно и подстиче на наставак дијалога кроз неке нове теме у постојећем корпусу и отвара простор за даља истраживања.

Др Сања Ј. ПАРИПОВИЋ КРЧМАР
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српску књижевност
sanja.paripovic@ff.uns.ac.rs

ПЕВАЊЕМ КАО УТОПИЈСКОМ ОДБРАНОМ ОД СМРТИ

Драган Тепавчевић, *Пјевач*, Завод за издавање уџбеника, Сарајево 2025

Својим петим романом, *Пјевач* (2025), у ужем избору за Награду „Београдски победник”, Драган Тепавчевић услојава тематско-мотивску оријентацију претходних романа ратном перспективом заробљеника и постратном емиграционом сликом живота у Аустралији. Документарне вредности, роман је заснован на истинитој причи (док је писац радио као новинар на телевизији снимајући емисију под истим називом) о човеку који је певао седам, осам сати бранећи своју материјалну егзистенцију. Назив романа сугерише парадоксалан однос певања, као емоционалне експресије, слободе душе и уметничког стваралаштва, према онтолошком бесмислу рата и његовом незнању. У две исповедне равни наратора – једне новинару-писцу, друге психијатру за избеглице у Аустралији – усложњава се ток радње романа у сликању индивидуалног/колективног страдања у искошеним временско-просторним координатама рата и трауме емиграције. Антиномije рата и мира се у постратном периоду приближавају кроз рефлексију ратних последица на човеково биће уклештено у „скорој прошлости, убогој садашњости и неизвесној будућности”.

Сећање на детињство и младост у мултиетничком Сарајеву, предграђу Храсници, евоцира одрастање у амбијенту у ком је изазов бити певач